

PEDAGOGIE I – 2023-2024

Activități/teme suplimentare:

Dintre activitățile/temele de mai jos, selectați-le doar pe acelea aferente seminarelor la care ați lipsit. Odată realizate, temele (maximum o pagină) vor fi introduse în portofoliul disciplinei Pedagogie I. Acolo unde a fost necesar, am oferit anexe cu informații care să vă ajute în elaborarea temelor.

I. Comentați următorul proverb: *Omul învățat poartă învățătura cu el.*

II. Comentați **două** dintre caracteristicile pedagogiei, prezentate mai jos:

- a) Pedagogia este o știință socio-umană deoarece educația reprezintă un fenomen social specific uman. În lumea animală folosirea termenului de educație este inadecvată. Animalele își antrenează și dezvoltă caracteristicile speciei lor. Particularitățile individuale la animal se pot modela prin dresaj. Deosebirea dintre dresaj și educație se referă la conștientizarea transformărilor produse, la anticiparea, proiectarea, planificarea, organizarea și realizarea conștientă a acestor transformări sub acțiunea unor factori specifici.
- b) Pedagogia este o știință cu caracter teoretic și gnoseologic care se referă la elaborarea în timp a unui corp de cunoștințe specifice despre educație care nu sunt contradictorii între ele, care formează un sistem și care conduc la elaborarea legilor educației. Gnoseologia ca teorie a cunoașterii își are specificul său educațional în sensul că arată modalitățile în care pedagogia selectează fenomenele educaționale din ansamblul fenomenelor sociale, le organizează în sistem, descoperă esența și legile lor.
- c) Pedagogia este știința cu caracter acțional, praxiologic, răspunzând la întrebarea cum?, prin ce mijloace?, care este eficiența procesului educațional. Praxiologia ca știință a acțiunii eficiente explică demersul tehnologic al pedagogiei.
- d) Pedagogia este artă deoarece vehiculează mesaje educaționale care au atât o structură cognitivă (cunoștințe) cât și una ectosemantică (afectiv-volitiv-comportamentală) susținută de emoții, sentimente, convingeri, atitudini culturale.
- e) Pedagogia este știința cu caracter prospectiv fiind deschisă cercetării, schimbării, pregătirii și adaptării subiecților educaționali pentru lumea de mâine. Pedagogia rămâne o știință vie și actuală atâta timp cât își adaptează demersul pedagogic la fenomenele lumii contemporane, își selectează tehnologia dintre cele mai moderne și eficiente metode și tehnici pentru modelarea personalității individuale și de grup.

III. Gândiți-vă la interacțiunea ereditate-mediu, reflectând la situațiile în care mediul este suportiv, neutru sau frenator (explicați aceste concepte, dând exemple). Apreciați care ar putea fi rolul educației în fiecare dintre cazuri.

IV. Realizați o prezentare a conținuturilor dimensiunilor educație tehnologică și educație profesională (vezi Anexa 1), parcurgând următorii pași:

Describe - ce sunt

Compară - identifică asemănări și deosebiri între cele două dimensiuni

Analizează - de ce au apărut, căror nevoi sociale corespund

Aplică - cum pot fi implementate în școală (exemple de activități)

Asociază - la ce te fac să te gândești (fenomene sociale, evenimente din viața ta)

Argumentează - pro sau contra locului lor în lista dimensiunilor educației

V. Răspundeți la următoarea întrebare: *Cum poate școala controla (preveni, diminua sau anihila) eventualele influențe nefavorabile ale educației informale, asupra elevilor? Exemplificați.*

VI. Gândiți-vă la ceea ce doriți să fiți și să deveniți în viață. Răspundeți la următoarele întrebări, apoi realizați o paralelă cu finalitățile educației (vezi Anexa 2). Fiecărei finalități, care dintre întrebările de mai jos i-ar corespunde?

1. Cum îți dorești să fii peste 15 de ani? (oferă o descriere generală și unitară)
2. Pe ce direcții strategice/planuri trebuie să te dezvolți pentru a deveni modelul pe care ți l-ai proiectat?
3. Ce îți propui să faci concret pentru a te dezvolta pe fiecare dintre aceste direcții/planuri?

VII. Realizați trei obiective operaționale cognitive (pentru diferite nivele din taxonomia lui Bloom – anexa 3) pentru o lecție la alegere, utilizând modelul elaborat de Landsheere.

VIII. Utilizând suportul de curs pentru disciplina Pedagogie I și materialele puse la dispoziție (vezi Anexa 4) realizați următoarele sarcini de lucru:

- Explicați semnificația conceptului **CURRICULUM** într-un limbaj accesibil/comun, ce ar putea fi înțeles de oricine.
- Realizați o schemă a tipurilor de curriculum.

IX. Propuneți trei opționale pentru o clasă de gimnaziu (un opțional la nivelul disciplinei, un opțional la nivelul ariei curriculare și un opțional la nivelul mai multor arii curriculare)(vezi Anexa 5). Argumentați alegerea.

X. În câteva fraze, analizați care este rolul profesorului în școală și societate.

ANEXA 1

”Educația tehnologică” - extras din lucrarea ”Pedagogie”, autori - Maria Ileana CARCEA, Genoveva FARCAȘ, Editura Politehnicum Iași, 2008, pp. 127-128

Istoria civilizației umane este o continuă naștere și dezvoltare a tehnologiilor agricole, meșteșugărești, industriale și, în zilele noastre, informatice. Perpetuarea de la o generație la alta a valorilor și activităților umane aferente se realizează și s-a realizat dintotdeauna prin educație, în diferitele sale forme; astăzi, în contextul educației formale este definită educația tehnologică căreia îi revine această sarcină. Pe plan social ea este întregită de educația profesională care pregătește specialiști pentru dezvoltarea și înnoirea activităților specializate și a mijloacelor necesare practicării lor.

Scopul educației tehnologice. În contextul în care educația intelectuală servește scopuri educaționale precum: “însușirea cunoștințelor științifice, a valorilor culturii naționale și universale”; “formarea capacităților intelectuale, a disponibilităților afective și a abilităților practice prin asimilarea de cunoștințe umaniste, științifice, tehnice și estetice”; “asimilarea tehnicilor de muncă intelectuală, necesare instruirii și autoinstruirii pe durata întregii vieți”; “educarea în spiritul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, al demnității și al toleranței, al schimbului liber de opinii”, educația tehnologică este o componentă a acesteia. Ea își asumă realizarea unui obiectiv fundamental care, în termeni foarte generali se poate formula ca *“formarea capacităților intelectuale, a disponibilităților afective și a abilităților practice prin asimilarea de cunoștințe tehnice”* având drept finalitate facilitarea comportamentului autonom de adaptare a persoanei la specificul tehnologic al vieții cotidiene.

Obiectivele educației tehnologice. *Cultivarea unor valori perene ale comunităților umane locale,* valori care conferă acestora identitate și autenticitate – deprinderi și rețete alimentare, specific zonal artizanal, agricol, manufactural ș.a. – revin în sarcina educației tehnologice realizate în familie și în primii ani de școală. Tehnicizarea activităților umane curente, de la cele casnice – gătit, spălat călcat -, de comunicare – scris, comunicare orală la distanță, transmiterea de imagini, informare -, de deplasare rapidă, la cele de întreținere și reparații curente a locuinței, spațiilor, dependențelor presupun folosirea unor mijloace tehnice pentru ale căror utilizare persoana trebuie să fie inițiată.

Familiarizarea persoanei cu mijloacele tehnice folosite curent în societatea contemporană și cu exploatarea lor este în sarcina educației tehnologice. Realizarea acestui obiectiv se urmărește cu precădere în ciclul primar și gimnazial de școlarizare, fiind mediată de către personal didactic specializat în științe tehnice. Prin această inițiere se pun accente pe autocunoaștere sub aspect aptitudinal și pe cunoașterea informativă a diversității posibile a meseriilor și profesiilor practicabile în perspectivă. Este primul pas în *orientarea școlară și profesională*, în stimularea autoproiectării viitorului profesional al persoanei. Cercetarea pedagogică validează probabilitatea crescută de reușită profesională în cazurile în care “alegerea” se conturează clar până la vârsta de 14 – 15 ani; în sistemul nostru actual de învățământ discipline nou introduse în ciclul gimnazial ca “Educația tehnologică” și “Consiliere și orientare școlară și profesională” predate în strânsă

complementaritate, susținute și de activitatea de dirigenție își asumă realizarea acestei sarcini. Se consideră realizată această sarcină atunci când elevul, absolvent al ciclului gimnazial are o opțiune profesională clară, compatibilă cu aptitudinile și interesele sale, și a însușirilor sale cu cerințele profesiei respective.

”Educația profesională” - extras din lucrarea ”Pedagogie”, autori - Maria Ileana CARCEA, Genoveva FARCAȘ, Editura Politehnicum Iași, 2008, pp. 134-136

Pentru desemnarea ansamblului de acțiuni întreprinse în vederea pregătirii unei persoane pentru realizarea unor activități specializate care conduc la rezultate anticipate bine definite se folosește termenul de calificare. Rezultatul calificării este dobândirea competenței necesare exercitării unei meserii sau a unei profesii. Prin termenul de *competență* înțelegem *ansamblul unitar al capacităților de cunoaștere și utilizare a cunoștințelor teoretice și practice necesare rezolvării corecte și competitive a problemelor specifice unei îndeletniciri.*

Meseria este un nivel de calificare specific activităților preponderent de execuție și presupune un corp de cunoștințe teoretice și deprinderi practice care permit unei persoane realizarea anumitor operații de transformare și de prelucrare a unor obiecte sau prestarea anumitor servicii. Profesia sau profesiunea desemnează un nivel de calificare specific activităților preponderent de concepție și presupune un complex de cunoștințe teoretice și priceperi practice care permit persoanei realizarea unor activități de înnoire, de elaborare a unor noi cunoștințe și proiectarea de noi realități. Atât meseria cât și profesia se dobândesc în contextul educației profesionale prin niveluri diferite de școlarizare: preuniversitar pentru meserii și universitar pentru profesii. În vocabularul pedagogic curent prin termenul de profesie se face referire la ambele ipostaze ale unei activități de muncă specializată, atunci când sunt abordate la nivel teoretic general. Profesia constituie una din principalele valențe ale persoanei prin care aceasta se integrează societății, devenind un membru generativ al ei; autonomia în realizarea sarcinilor profesionale asumate și productivitatea meseriașului respectiv creativitatea profesionistului reprezintă principala modalitate de participare a persoanei la progresul social prin muncă. Pentru realizarea unei finalități astfel înțelese “esența educației profesionale constă în formarea unui orizont cultural și tehnologic cu privire la o anumită profesiune, concomitent cu dezvoltarea unor capacități, priceperi și deprinderi necesare exercitării ei”(I. Nicola, 1994, p.230).

Scopul educației profesionale îl găsim explicit formulat în legea învățământului; el constă în “profesionalizarea tinerei generații pentru desfășurarea unor activități utile, producătoare de bunuri materiale și spirituale”. În general, formarea meseriașilor se focalizează pe specializarea producătorilor de bunuri materiale și a executanților de servicii, iar formarea profesioniștilor pune accent pe specializarea proiectanților de bunuri materiale și servicii, a creatorilor de bunuri spirituale.

Obiectivele fundamentale ale educației profesionale sunt conceptualizate în cele ce urmează în ipoteza că, în ciclul gimnazial educația tehnologică, consilierea școlară, activitatea de dirigenție și influențele familiale au fost suficient de coerente și armonizate pentru a-și realiza obiectivul pe direcția consilierii și orientării profesionale. Prin urmare educația profesională se bazează pe rezultatele educației tehnologice și ale celorlalte

activități școlare amintite și a influențelor educative ale altor instituții, organizații ale mediului social extins cu impact asupra formării personalității.

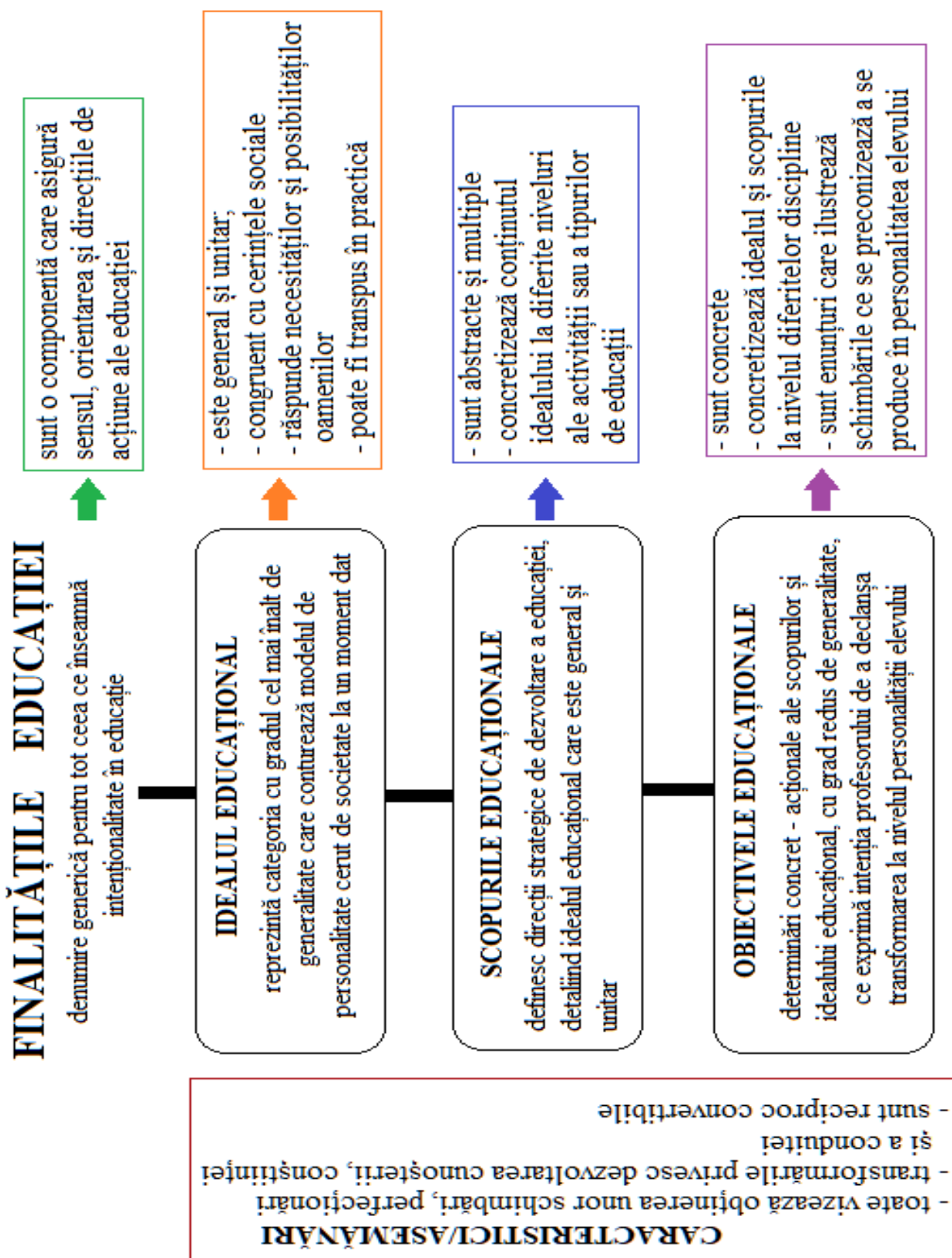
Formarea orizontului cultural profesional privește ansamblul cunoștințelor necesare orientării persoanei în domeniul unei profesii. Strâns legat de cultura intelectuală, cultura profesională trebuie să asigure o bună stăpânire a profesiei în complexitatea ei, înțelegerea rolului și rostului social al acesteia, posibilitatea abordării constructive și creative a sarcinilor profesionale și a condițiilor organizaționale în care se exercită profesia. Fără o suficientă bază culturală profesională, meseria sau profesia dobândită se reduce la un instrument rigid, cu funcții limitate și expus unei uzuri morale înainte de vreme, de care persoana nu se va putea folosi eficient pe tot parcursul vieții profesionale. Obiectivele generale ale formării orizontului cultural profesional privesc către definirea profesiei în ansamblul lumii profesiunilor, familiarizarea cu domeniile înrudite în care profesia de bază își găsește aplicații sau care pot deveni surse de cunoștințe utile exercitării acesteia, asigurarea unei culturi tehnice generale și a unei culturi socio-economice și manageriale suficiente integrării confortabile, constructive și autorealizării prin profesie, sensibilizarea pe termen lung față de dinamica și direcțiile posibile de evoluție a cunoștințelor din domeniu.

Formarea capacităților practice necesare profesării, profesionalizarea în sine, care presupune stăpânirea cunoștințelor teoretice de specialitate și formarea priceperilor și deprinderilor de utilizare ale acestora. Obiectivele generale urmărite privesc formarea gândirii tehnice inclusiv prin aplicații specifice domeniului și specializării, specializarea și dezvoltarea aptitudinilor tehnice imperative exercitării profesiei, fără de care nu se poate conta pe performanță profesională.

Formarea premiselor necesare auto/perfecționării continue și auto/dezvoltării carierei, privește pregătirea persoanei pentru integrare autonomă strategică (anticiparea corectă a posibilităților – căilor și condițiilor - de promovare) și asumarea responsabilității ce-i revine fiecărei persoane pentru propria securitate ocupațională pe termen lung, în profesia de bază, în profesii înrudite, posibilități de specializare complementare, de continuare a studiilor, chiar recalificarea prin reconversie profesională dacă aceasta favorizează persoana sau se impune datorită evoluției profesiei de bază în timp, restructurării economiei locale, a pieței muncii sau din alte considerente de ordin personal, social sau economic.

În spiritul reformei învățământului din România, în prezent, educația profesională realizată în sistemul preuniversitar este acompaniată și susținută de consiliere, informare și orientare profesională în sistem formal, pentru a ajuta persoana în: autocunoașterea evolutivă în raport cu profesia aleasă; aprofundarea cunoașterii profesiei în dimensiunile sale psiho-acționale; redefinirea percepției viitorului profesiei în cazul unor persoane care evoluează fortuit într-un anumit sistem ca urmare a inaccesibilității celui dorit din motive personale, sociale sau economice; reorientarea profesională în cazuri în care se constată incompatibilități esențiale între însușirile bine definite ale persoanei (temperamentale, aptitudinale, de interes, de aspirație) și caracteristicile profesiei propuse de sistemul în care evoluează .

Schemă ”Finalitățile educației”

ANEXA 3

← **G de Landsheere** propune următoarea structură pentru formularea unui obiectiv operațional:

- (1) Cine va produce comportamentul dorit;
- (2) Ce comportament observabil va dovedi că obiectivul este atins ;
- (3) Care va fi produsul acestui comportament (performanța);
- (4) În ce condiții trebuie să aibă loc comportamentul;
- (5) Pe temeiul căror criterii ajungem la concluzia că produsul este satisfăcător.

Exemplu de obiectiv operațional la disciplina psihologie:

- (1) La sfârșitul lecției elevii vor fi capabili
- (2) să identifice
- (3) diferite trăiri afective
- (4) pe baza analizei unor texte literare.
- (5) Obiectivul va fi considerat atins dacă sunt identificate 7 din cele 10 trăiri afective ilustrate în texte

Tabel – Taxonomia lui Bloom

	NIVEL	VERBE	CONȚINUT
1.	Cunoaștere (asimilare sau achiziție de cunoștințe)	a defini, a distinge a identifica, a recunoaște, a descrie, a preciza, a enumera	termeni semnificativi, definiții, elemente, fapte, fenomene, însușiri, reguli, utilizări, relații
2.	Înțelegere (comprehensiune)	a transforma, a exprima propriu, a ilustra, a reprezenta, a redefini, a interpreta, a diferenția, a stabili, a explica, a demonstra, a completa	exemple, reprezentări, texte, fapte esențiale, caracterizări, consecințe, factori, principii, metode, situații, abstracții, efecte
3.	Aplicare	a aplica, a generaliza, a dezvolta, a utiliza, a transfera, a restructura, a alege, a clasifica	metode, teorii, principii, procese, fenomene, procedee
4.	Analiză	a distinge, a identifica, a recunoaște, a deduce, a contrasta, a compara, a analiza, a discrimina	elemente, concluzii, argumente, relații, particularități, cauze, părți, căi, scopuri, organizări, tehnici
5.	Sinteză	a scrie, a relata, a crea, a produce, a modifica, a propune, a specifica, a planifica, a dezvolta, a combina, a deduce, a formula	modele structuri, produse, performanțe, proiecte, lucrări, comunicări, planuri, scheme, operații, soluții, generalizări, concepte, ipoteze.
6.	Evaluare	a judeca, a argumenta, a evalua, a decide, a considera, a compara, a contrasta	exactitate, erori, lacune, precizie, scopuri, mijloace, experiență, standarde, alternative

ANEXA 4.

Extras din lucrarea "Pedagogie", autori – Maria Ileana Carcea, Genoveva Farcaș, Editura Politehnicum, Iași, 2008, pp. 58-67

CONCEPTUL DE CURRICULUM

Etimologie și scurt istoric al conceptului de curriculum. Concepții despre curriculum. Definierea curriculum-ului. Tipuri de curriculum. Repere privind elaborarea programei pentru o disciplină opțională în învățământul obligatoriu

1. Etimologie și scurt istoric al conceptului de curriculum

Curriculum-ul este un concept - cheie nu numai în științele educației, ci și în practicile educaționale curente. Semnificațiile actuale ale termenului au o anume rezonanță în etimologia lui. *Curriculum* provine din latinescul "curriculum, curricula" care înseamnă cursă, alergare, fugă, întrecere. Romanii foloseau acest cuvânt în sens figurat, în expresii precum "curriculum solis" (mersul circular al soarelui pe boltă) și "curriculum lunae (mersul lunii)". Pentru "mersul vieții" se folosea o expresie similară: "curriculum vitae" (traseu al vieții unei persoane, marcat de evenimente speciale).

Într-o primă definiție, termenul de *curriculum școlar* s-ar putea traduce ca un traseu de învățare pe care îl parcurge elevul pe durata școlarității sale. Etimologia termenului de *curriculum* poate fi raportată și la o altă semnificație a termenului latin "currere" care desemna întrecerile din vechea Romă, întreceri care presupuneau parcurgerea unor trasee determinate. Și această accepțiune ne conduce către precizarea termenului ca *un traseu de învățare bine definit*.

Sensul acestui termen a fost metamorfozat de-a lungul timpului. Pentru prima dată acesta se întâlnește în context educațional în documentele unor universități medievale Leiden –Olanda, 1582 și Glasgow - Scoția, 1633. În acea perioadă planificarea și organizarea conținuturilor educaționale au început să se obiectualizeze în documente care purtau numele de curriculum.

Până la mijlocul secolului al XIX lea, conceptul de curriculum a fost folosit cu înțelesul de "curs oficial organizat într-o școală, colegiu, universitate, al cărui parcurgere și absolvire asigură cursantului un grad superior de școlarizare; întregul corp de cursuri oferite într-o instituție educațională sau într-un departament al acesteia (Webster, apud C. Crețu, 1994, p. 125)".

O extindere a semnificației termenului a fost realizată o dată cu apariția cărții "Curriculum-ul și copilul" a lui Jonh Dewey în 1902, în care se atrage atenția asupra unei realități: curriculum-ul nu presupune doar disciplinele studiate în școală (ce se învață), ci și experiența de învățare a copilului, organizată în școală (cum se învață). Adept al noilor idei care au marcat începutul de secol XX, Dewey consideră că la fel de important ca disciplinele studiate în școală sunt și experiențele de învățare pe care le provoacă școala, în conformitate cu înclinațiile naturale ale copiilor.

Un moment crucial în evoluția termenului de curriculum l-a marcat apariția cărții lui F. Bobbit, “Curriculum-ul”, în 1918 când termenul este raportat în mod explicit la întreaga gamă de experiențe directe și indirecte pe care le oferă școala, atât cele provenite din mediu formal, cât și din afara acestuia.

Mai târziu, în 1950, R. W. Tyler formulează prima definiție modernă a conceptului. El are o perspectivă mai largă asupra termenului, raportându-l la componente mai largi, nu doar la conținuturile învățării. Astfel, în definiție el se raportează la patru întrebări:

- *Ce obiective trebuie să urmărească școala?*
- *Care experiențe educaționale ar trebui să fie oferite pentru a atinge aceste obiective?*
- *Cum pot fi aceste experiențe efectiv stimulate?*
- *Cum putem ști dacă obiectivele au fost atinse?*

În acest caz accentul cădea deopotrivă pe proiectarea și organizarea experiențelor directe și indirecte.

2. Concepții despre curriculum. Definierea curriculum-ului

Până la mijlocul secolului al XIX lea, în întreaga lume termenul de curriculum a fost folosit, în general cu același sens: *conținuturile instructiv-educative*, în special *cunoștințele școlare*. Ulterior, termenul de curriculum a început să devină un subiect al dezbaterilor contradictorii în comunitatea pedagogică. Astfel, dicționarele generale și cele de specialitate, ca și diverși autori, indică o varietate de *definiții ale curriculum-ului*:

- Curriculum semnifică *întreaga activitate de învățare care este planificată și îndrumată de școală*, indiferent dacă se realizează în grup sau individual, în interiorul sau în afara școlii (Kerr, 1967).
- În prezent, curriculum este considerat ca *ansamblul experiențelor de învățare* pe care un elev le are sub auspiciile școlii (R. Doll, 1988).
- Curriculum se referă la *conținutul și la scopul unui program educațional*, împreună cu organizarea lor (D. Walker, 1990).
- Curriculum, în accepțiunea largă în care este vehiculat astăzi, presupune un sistem complex de „*proces decizionale, manageriale sau de monitorizare* care preced, însoțesc și urmează proiectarea, elaborarea, implementarea, evaluarea și revizuirea permanentă și dinamică a setului de experiențe oferite în școală” (A. Crișan, 1998).
- Termenul de curriculum se referă la *experiența de învățare*, atât cea concepută de școală cât și cea interiorizată, asimilată de elev; această experiență se desfășoară nu doar în cadrul programului școlar zilnic, ci și în afara lui, prin activități educaționale de tip nonformal. Această experiență se realizează prin ansamblul funcțional al componentelor (obiective, conținuturi, strategii de învățare, strategii de evaluare). (C. Crețu, 1998, 2000).
- În documentele oficiale ale Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului, termenul este definit prin prisma a două accepțiuni:

“În *sens larg*, se desemnează prin curriculum ansamblul proceselor educative și al experiențelor de învățare prin care trece elevul pe durata parcursului său școlar.

În *sens restrâns*, curriculum-ul cuprinde ansamblul acelor documente școlare de tip reglator în cadrul cărora se consemnează datele esențiale privind procesele educative și experiențele de învățare pe care școala le oferă elevului. Acest ansamblu de documente poartă, de regulă, denumirea de curriculum formal sau oficial” (*Curriculum Național pentru învățământul obligatoriu - Cadru de referință*, p.9).

Această varietate de viziuni asupra conceptului de curriculum are, în cele din urmă, și o consecință pozitivă: permite formarea unei imagini complexe asupra realității educaționale pe care o desemnează, descriind paleta întregă de activități pe care le presupune.

Sintetizând, putem spune că *termenul de curriculum se referă la oferta educațională a școlii și reprezintă sistemul experiențelor de învățare directe și indirecte oferite educaților și trăite de aceștia în contexte formale, nonformale și chiar informale.*

Din perspectivă acțională, *curriculumul presupune un întreg ansamblu de componente (obiective, conținuturi, metode de învățare, metode și tehnici de evaluare), articularea acestora realizându-se din perspectiva finalităților urmărite.*

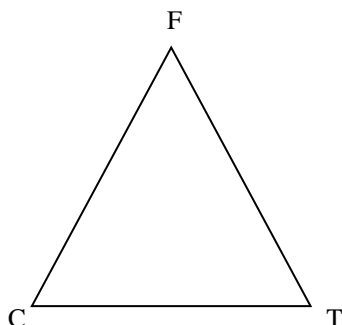
Componentele și relațiile dintre acestea pot fi identificate prin raportare la trei planuri de analiză (cf. D. Potolea, 2002, p. 78-82):

- A. Planul structural - elemente de structură a curriculum-ului
- B. Planul procesual - procesele care au loc la nivelul curriculum-ului
- C. Planul produsului – produsele curriculare

A. Planul structural

Componentele esențiale ale curriculum-ului și relațiile dintre acestea pot fi reprezentate printr-un model triunghiular, care surprinde relațiile între toate variabilele – finalitățile educaționale, conținuturile instruirii, timpul de instruire - cu recunoașterea priorității finalităților educaționale:

Modelul triunghiular

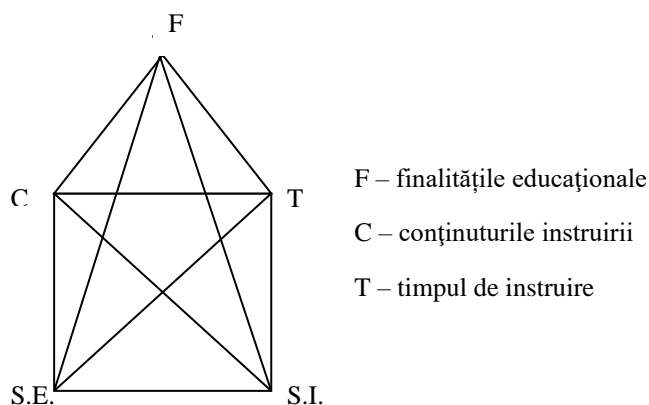

F – finalitățile educaționale

C – conținuturile instruirii

Situarea disciplinei școlare în centru semnifică ideea că în definirea, construcția și evaluarea disciplinei școlare, finalitățile educaționale, conținuturile instruirii, timpul de instruire sunt repere obligatorii.

Un model mai complex (*modelul pentagonal*) care alătură celor trei dimensiuni ale curriculum-ului altele două, strategiile de instruire și strategiile de evaluare, oferă o imagine mai complexă asupra determinărilor proceselor complexe care au loc la nivel educațional.

B. *Planul procesual* – procesele care au loc la nivelul curriculum-ului exprimă *trei procese – proiectare, implementare, evaluare*. Curriculum-ul există prin cele trei procese; nici unul nu poate fi suspendat.

C. *Planul produsului* indică mai multe categorii de produse curriculare:

- *Principale*: plan de învățământ, programă școlară, manuale școlare;
- *Auxiliare*: ghiduri metodice pentru cadrele didactice, caiete de muncă independentă pentru elevi, pachete de învățare, softuri educaționale.

Din aceste perspective, curriculum-ul poate fi privit ca un *proiect* care are valoarea unui plan de acțiune educațională. Acest proiect include *finalități, conținuturi, strategii de predare-învățare și strategii de evaluare*. Procesele fundamentale care caracterizează acest proiect sunt proiectarea, implementarea și evaluarea. Din punct de vedere al produsului, curriculum-ul se concretizează în plan de învățământ, programe școlare, manuale școlare alternative și într-o varietate de materiale curriculare auxiliare.

3. Tipuri de curriculum

Dacă definirea conceptului de curriculum continuă să provoace neînțelegeri, nu același lucru se poate afirma în legătură cu tipologia curriculară și respectiv, cu definirea fiecărui tip de curriculum. Delimitarea tipurilor de curriculum și circumscrierea lor o realizează C. Crețu (1998, p.60-61), distingând tipuri de curriculum din perspectiva cercetării fundamentale (*curriculum general, curriculum specializat, curriculum subliminal, curriculum informal*) și din perspectiva cercetării aplicative (*curriculum formal, curriculum scris, curriculum predat, curriculum învățat, curriculum testat, curriculum recomandat*).

În Curriculum-ul Național operant în cadrul sistemului de învățământ din România apare o altă clasificare dimensionată pe două axe:

- Curriculum – nucleu;
- Curriculum la decizia școlii;

Introducerea acestor două categorii a fost impusă practic de necesitatea unei educații generale corespunzătoare, pe de o parte, și de diferențierea conținuturilor, funcție de particularitățile educabililor, pe de altă parte.

Curriculum-ul nucleu sau *trunchiul comun, core-curriculum-ul*, circumscrie acel ansamblu de cunoștințe fundamentale, capacități, competențe, modele atitudinale, comportamentale necesare pregătirii tuturor indivizilor. La curriculum-ul nucleu se raportează orice evaluare externă (examene naționale, testări, teze cu subiect unic).

Curriculum-ul la decizia școlii (C.D.S.) oferă posibilitatea definirii unor trasee particulare de învățare elevilor. Este alcătuit din: curriculum extins, curriculum nucleu aprofundat și curriculum elaborat în școală. Astfel, în completarea curriculum-ului nucleu se poate opta pentru una din variantele:

1. *Curriculum nucleu aprofundat* presupune parcurgerea segmentului obligatoriu din programa disciplinei (nemarkat prin asterisc) , prin diversificarea activităților de învățare până la acoperirea numărului maxim de ore din plaja orară a disciplinei respective” (*Curriculum Național pentru învățământul obligatoriu*, 1998, p.13). De regulă, aprofundarea se aplică în situațiile în care elevii nu reușesc să atingă nivelul minimal al obiectivelor prevăzute de programă în anii anteriori.

2. *Curriculum extins* reprezintă pentru învățământul general acea formă de C.D.S care urmărește extinderea obiectivelor și a conținuturilor din curriculum-ul nucleu prin noi obiective de referință și unități de conținut, în numărul maxim de ore prevăzut în plaja orară a unei discipline. Acesta presupune parcurgerea programei în întregime, inclusiv conținuturile marcate cu asterisc.

3. *Curriculum-ul elaborat în școală* reprezintă disciplinele opționale propuse de școală sau alese dintre cele avizate de Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului. Există mai multe tipuri de discipline opționale:

- *Opționalul la nivelul disciplinei* constă în activități, module, proiecte care nu sunt incluse în programa școlară sau nu apar la o anumită clasă/ciclu curricular.
- *Opționalul la nivelul ariei curriculare* presupune alegerea unei teme/ discipline care să se raporteze cel puțin la două discipline dintr-o arie.
- *Opționalul la nivelul mai multor arii curriculare* se constituie prin raportarea la cel puțin două discipline aparținând unor arii curriculare diferite. Conținuturile propuse au un caracter complex, permițând dobândirea de achiziții cognitive de ordin înalt (prin generalizare, abstractizare, transfer).

Se recomandă ca la orice nivel de școlaritate din învățământul obligatoriu să existe minimum o oră de opțional pentru fiecare clasă.

Alte tipuri de curriculum:

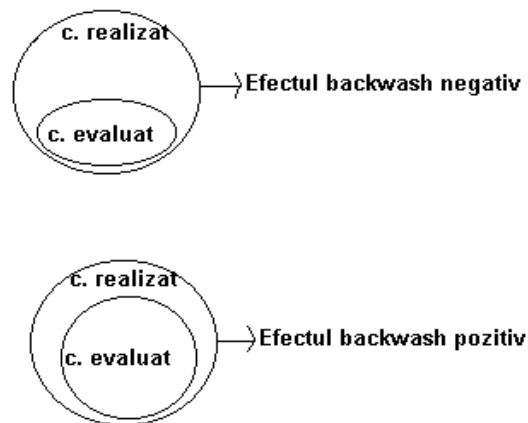
- *Curriculum-ul formal* (oficial) se concretizează în documentele curriculare oficiale propuse la nivel central, asigurând o anumită coerență și unitate demersurilor educative. Deși constituie o modalitate de control asupra învățământului, curriculum-ul formal rămâne prea vag și prea abstract pentru a ghida în mod cotidian practica pedagogică și evaluarea.

- Transpunerea practică a curriculum-ului formal reprezintă *curriculum-ul real*. Modul în care curriculum-ul formal prinde viață depinde, cu prioritate, de habitusul profesional al educatorilor și de particularitățile elevilor cărora le este destinat un anumit curriculum. (cf. M. Stanciu, 1999, p.27).
- *Curriculum subliminal*, „*ascuns*” are în vedere situații și experiențe care nu sunt planificate, dar care au impact asupra formării elevilor (climatul psiho-social, relațiile interpersonale din școală, mesaje tacite, implicite, intenții neexplicite). În mod special, evoluția afectivității este influențată de climatul nestructurat al vieții din instituția educațională.
- *Curriculum informal* reprezintă maxima lărgire a ariei semantice a conceptului de curriculum, prin raportarea acestuia la toate experiențele dobândite în contexte nonformale. Acest tip de curriculum derivă din ocaziile de învățare oferite de societăți educaționale nonguvernamentale, din mass-media, din viața muzeelor, a instituțiilor culturale, religioase, din atmosfera cotidiană a familiei etc.

Având în vedere legătura dintre curriculum și evaluare se disting *alte tipuri de curriculum* :

- “*Curriculum predat* reprezintă experiența de învățare oferită direct de educatori elevilor în activitatea curentă.
- *Curriculum învățat* semnifică ceea ce elevul achiziționează de fapt, ca o rezultată a acțiunii cumulate a celorlalte tipuri de curriculum.
- *Curriculum testat* este experiența de învățare transpoziționată în teste, probe de examinare și alte instrumente de apreciere a progresului școlar” (C. Crețu, 1998, p.61).

Existența celor trei categorii de curriculum ne semnalizează faptul că nu tot ceea ce se predă și se învață se și evaluează. A apărut astfel în literatura de specialitate așa numitul *efect backwash* (de repercusiune) care surprinde raportul dintre curriculumul realizat și cel evaluat. În multe situații de instruire sferile corespunzând celor două categorii de curriculum se suprapun parțial, ceea ce înseamnă că efectul backwash este negativ. Alteori curriculumul predat și învățat se și evaluează, aproape în întregime.

S-au identificat și câteva direcții de acțiune prin care efectul backwash poate deveni pozitiv:

1. mărirea curriculumului evaluat prin:

- definirea clară a obiectivelor educaționale;
- diversificarea metodelor și tehnicilor de evaluare;
- îmbunătățirea calității instrumentelor docimologice.

2. realizarea unui feedback eficient prin analiza și interpretarea erorilor elevilor;

3. transparența și informarea corectă a celor implicați (elevi, părinți, factori de decizie) asupra modului de evaluare.

† **Curriculum-ul elaborat în școală (CES)** – reprezintă disciplinele opționale propuse de școală sau alese dintre cele avizate de Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului. Există mai multe tipuri de discipline opționale: **Opționalul la nivelul disciplinei**, **Opționalul la nivelul ariei curriculare**, **Opționalul la nivelul mai multor arii curriculare**.

- **Opționalul la nivelul disciplinei** – constă în activități, module sau proiecte propuse de cadrele didactice, ce urmăresc dezvoltarea unor competențe ale elevilor, care nu apar în programa școlară a disciplinei (adică în curriculumul trunchi comun).
- **Opționalul la nivelul ariei curriculare** – presupune alegerea unei teme care să se raporteze cel puțin la două discipline dintr-o arie curriculară.
- **Opționalul la nivelul mai multor arii curriculare** – se constituie prin raportarea la cel puțin două discipline aparținând unor arii curriculare diferite. Conținuturile propuse au un caracter complex, permițând dobândirea de achiziții cognitive de ordin înalt (prin generalizare, abstractizare, transfer).